

СХІДНОСЛОВ'ЯНСЬКІ МОВИ В МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ. ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ

---

*Малаш О. В.
Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України*

СЕМАНТИЧНА МОТИВАЦІЯ БОЛГАРСЬКИХ ФЛОРОНОМЕНІВ ЗООНІМНОГО ПОХОДЖЕННЯ НА СЛОВ'ЯНСЬКОМУ ТЛІ

У статті розглядаються особливості семантичної мотивації болгарських народних найменувань рослин, що походять від назв тварин, на спільнослов'янському тлі. Наведено класифікацію болгарських зоонімних флоронімів на підставі мотивувальних ознак, виражених у зоонімному компоненті.

Ключові слова: семантична мотивація, болгарські флороніми, перцептивні характеристики, функціональні характеристики, зоонімний компонент.

Назви рослин становлять невід'ємну частину повсякденного лексикону людини, вказуючи як на прикметні характеристики самої рослини, так і на її зв'язки з іншими предметами та явищами дійсності. Особливо розмаїтою у семантичному плані виявляється ботанічна лексика, що походить від назв інших природних об'єктів.

Починаючи з другої половини ХХ ст. ботанічні назви у слов'янських мовах активно перебувають у центрі уваги дослідників славістичної проблематики. Це підтверджують, зокрема, праці болгарських мовознавців Г. Ангелової, Л. Димитрової-Тодорової, Т. Тодорова, Х. Холіолчева, Л. Шишкової та ін. Вивченням сербської ботанічної номенклатури займалися М. Белетич, Л. В. Мазуркевич, Т. Я. Марченко. Західнослов'янська флоролексика досліджувалася С. Л. Адаменко, Й. Велою (серболужицькі флороназви), В. Махеком, Ф. Буффою, Л. Усик (чеські та словацькі найменування рослин), Я. Ваняковою, С. Дубішем, М. Малохою (польські назви). Східнослов'янські назви рослин детально розглянуто у наукових працях І. В. Гороф'янюк, В. В. Калько, М. М. Феценка, А. М. Шамоти (українська мова), А. І. Киселевського (білоруська мова), Т. М. Бурмістрової, Н. І. Коновалової, В. В. Копчевої (російська мова) та ін.

Народні найменування рослин, що походять від назв тварин та частин їхнього тіла, поширені в усіх слов'янських мовах. Активно функціонують

вони і в болгарській мові, формуючи цікавий пласт слов'янської лексики. Однак нам не вдалося виявити спеціального дослідження флорономенів зоонімного походження, що актуалізує важливість цієї проблематики для сучасної лінгвоболгаристики.

Ботанічні назви зоонімного походження як особливий різновид фітонайменувань у сучасній лінгвославістиці досліджені по-різному. Чи не найкраще ця проблематика аналізується у працях російських лінгвістів, серед яких варто відзначити низку статей С. Ю. Дубровіної. Дослідницю зацікавила передусім мотивація російських фітонайменувань, похідних від назв тварин *віл*, *заєць* та *зозуля* [4; 5; 6]. Авторську класифікацію російських рослинних назв, пов'язаних із зоонімами, запропонувала В. Б. Колосова, що виділила 16 мотиваційних ознак, за якими можуть формуватися назви рослин зоонімного походження [10, с. 77-84].

Мета цієї статті – виявити та систематизувати основні семантичні різновиди флорономенів зоонімного походження у болгарській мові, з урахуванням їх специфіки на слов'янському тлі.

Об'єктом дослідження стали більше 100 болгарських найменувань рослин, похідних від назв тварин.

За нашими спостереженнями, семантична специфікація болгарських флорономенів зоонімного походження дозволяє виділити такі групи назв:

1. Флорономени, в яких зоонімний компонент вказує на **функціональні характеристики рослин** (54 од.).

Серед болгарських флорономенів, пов'язаних із функціональними характеристиками рослин, переважають **назви, вмотивовані вживанням рослини відповідною твариною в їжу**. Ця група назв представлена у болгарській фітономенклатурі як простими, так і складеними найменуваннями. Одночленні зоонімні назви рослин у виділеній групі вживаються не так часто. Це, зокрема, *козàрка* (пужник голий, *Turritis glabra* L.) [3, 2, с. 522] – рослина, яку їсть рогата худоба, зокрема, кози. До цієї групи назв належить і *кокошàтина*, *кокошишка* (спориш звичайний, *Polygonum aviculare* L.) [3, 2, с. 540] – рослина, яку вживають кури. Пор. східнослов'янські найменування рослин: укр. *куратник* “т.с.” [9, с. 321], рос. *куроед* “т.с.” [7, с. 293].

У виділеній групі набагато більше складених найменувань: *гьскина тревà* (деревій звичайний, *Achillea millefolium* L.) [3, 1, с. 304], *кòзя детелìна* (в'язіль барвистий, *Coronilla varia* L.) [3, 2, с. 521], *кòнска детелìна* (люцерна, *Medicago* L.) [3, 2, с. 579], *кòнски босìляк* (м'ята лісова, *Mentha sylvestris* L.) [там само], *кòнски хрян* (резеда жовта, *Reseda lutea* L.) [там само] – рослини, що слугують кормом для відповідних тварин. Назви *кòча бiлка*, *кòтешка бiлка* (м'ята котяча, *Nepeta cataria* L.) можна пояснити тим, що листя цієї рослини люблять їсти коти [16, с. 25-26]. Рослину з назвою *мèча*

лєска (ліщина деревоподібна, *Corylis colurna* L.) [3, 3, с. 776] їдять ведмеді [15, с. 37, 45].

Ця семантична модель продуктивна і в інших слов'янських мовах. Пор. укр. *гречиха пташина* (спориш звичайний, *Polygonum aviculare* L.) [9, с. 320], рос. *свиная трава* “т.с.” [7, с. 293-294], чес. *česnek nedvědí* (цибуля ведмежа, *Allium ursinum* L.) [24, с. 266], ст.-чес. *kocurník*, словац. *kocúrnik, modrimačka* (м'ята котяча, *Nepeta cataria* L.) [24, с. 194-195], укр. *ліщина ведмежа* (ліщина деревоподібна, *Corylis colurna* L.) [9, с. 141] тощо.

Окремі назви цієї групи безпосередньо пов'язані із впливом запаху рослини на тварину: болг. *кѡча тревѡ, мѡча тревѡ, лѡкарска мѡча тревѡ* (валеріана лікарська, *Valeriana officinalis* L.) [3, 2, с. 676; 3, 3, с. 694]. Пор. польс. *kociatrawa, kocieziele*, “т.с.” [25, с. 30, 108] – рослини, що приваблюють своїм запахом котів.

Активно використовуються у болгарській ботанічній номенклатурі найменування рослин, що походять від назв комах – збирачів нектару: *пчельѡк, пчеляк, пчѡлено бѡле* (меліса лікарська, *Melissa officinalis* L.) [3, 6, с. 27-29], *пчелѡк* (шандра звичайна, *Marrubium vulgare* L.) [3, 6, с. 27]. Пор. с.-хорв. *pčelinja ljubica mirisna* (меліса лікарська, *Melissa officinalis* L.), польс. *gojownik* “т.с.”, н.-луж. *šelnik* (шандра звичайна, *Marrubium vulgare* L.) [3, 6, с. 30] тощо, укр. *бджолина трава* (синяк червоний, *Echium rubrum* Jacq.) [9, с. 167]. Деякі назви стосуються рослин, запах яких привертає увагу інших комах: *муѡр* (лисохвіст лучний, *Alopecurus pratensis* L.), від *муѡ* діал. “муха” – рослина, запах соку якої приваблює, зокрема мух [3, 4, с. 298].

В окремих випадках зоонімний компонент вказує не на реальні, а на уявні функціональні характеристики рослин, пов'язані з різними тваринами. До таких назв належать *кѡчешки сапѡн* (остудник, *Herniaria* L.) [23, с. 146], *мѡчкин сапѡн* (настінниця розлога, *Parietaria diffusa* Mert. & Koch) [3, 6, с. 491]. Пор. укр. *собаче мило*, білор. *сабачае мыла* (мильнянка лікарська, *Saponaria officinalis* L.) [8, с. 118; 13, с. 113; 14, с. 27], польс. *psie mydło* (остудник голий, *Herniaria glabra* L.) [25, с. 106] – рослини використовуються як замітник мила. Можливо, зоонімний компонент тут вказує на природне походження цього мильного засобу, про що свідчать укр. *дике мило, татарське мило* “т.с.” [13, с. 113].

Підтвердженням цієї мотивації можуть бути й назви подібних рослин в інших слов'янських мовах: чес. *kočičí mýdlo* (мильнянка лікарська, *Saponaria officinalis* L.) [23, с. 146], словац. *husie mydlo* (перстач, *Potentilla* L.), *žabie mydlo* (курячі очка польові, *Anagalis arvensis* L.) [22, с. 331], польс. *wronie mydło, zajęcze mydło* (остудник голий, *Herniaria glabra* L.) [25, с. 106] тощо. Найімовірніше, наведені зоонімні означення пов'язуються з тим, що піна від цих рослин утворюється при їх контактуванні з водою (у воді перебувають качки, жаби, гуси тощо) або при терті об вовну тварин.

До групи болгарських флорономенів, у яких зоонім пов'язаний із функціональними характеристиками, належать і ті, що вказують на ймовірне **використання рослини тваринами для захисту, сховку: зайча сянка** (аспарагус, *Asparagus L.*) – рослина, під якою може сховатися заєць (або інша невелика тварина). Пор. укр. *холодець вовчий, холодець заячий* (аспарагус лікарський, *Asparagus officinalis L.*) [9, с. 70], рос. *заячий холодок* (аспарагус, *Asparagus L.*) [5, с. 114].

До флорономенів із опосередкованою роллю зоонімного компонента щодо функціональних характеристик належать *мєча пїта, мєчо цвєте* (медунка лікарська, *Pulmonaria officinalis L.*) [1, с. 123]. Це медоносна рослина – тобто з її нектару виробляється мед, улюблена їжа ведмедя: пор. *медунїца* (літ. назва), *медунїче*, укр. *медунка*, рос. *медуница*. Проте окремі джерела повідомляють, що ведмеді їдять листки та стебла цієї рослини [15, с. 36].

Серед флорономенів цієї групи іноді зустрічаються ті, в яких зоонімний компонент вказує на можливе **використання рослин із метою винищення відповідних тварин: глїставиче** (полин морський, *Artemisia maritima L.*, тирлич хрещатий, *Gentiana cruciata L.*) – рослини, що лікують гельмінтоз [23, с. 166]. Пор. укр. *глисник, глистник* (паслін чорний, *Solanum nigrum L.*) [9, с. 385; 21, с. 51-52].

Болгарські флорономени, в яких зоонімний компонент вказує на **отруйність рослини** – це, зокрема, назви з атрибутивним складником *вълчи* “вовчий”, *змїйски* “зміїний”: болг. *вълча ябълка, вўча жїла* (вовче лико звичайне, *Daphne mezereum L.*) [1, с. 107], *вълчо лїко* “т.с.” [3, 1, с. 206], *змїйно грѳзде, змїйни любенїци* (калюжниця болотяна, *Caltha palustris L.*) [1, с. 70-71], *зъмска пчєнка, зъмски мисїр* (арум плямистий, *Arum maculatum L.*) [3, 4, с. 163].

Вовк та гадюка у народних уявленнях асоціюються з підступністю, злобою. Вони – представники ворожого щодо людини світу. Це відображено і в укр. *молочко гадиняче*, (молочай досонячний, *Euphorbia helioscopia L.*) [9, с. 180-181, 183], словац. *hadie mlieko* (молочай, *Euphorbia L.*) [22, с. 329].

Назви отруйних рослин можуть бути пов'язані із негативним впливом на організм тварини, на що вказує зоонімне означення: *кѳзя цивилўга* “рослина, від якої ірже коза” (собача петрушка звичайна, *Aethusa cynapium L.*) [3, 2, с. 521] – отруєння цією рослиною супроводжується сильним болем у животі. До таких назв належить і *кўчи мор* “собача смерть” (аконїт каммарум, *Aconitum cammarum*) [3, 3, с. 169].

Флорономени, в яких зоонімний компонент вказує на **використання рослин як протиотрути**: болг. *змїйско бїле, зъмска трєвѳ* (самосил гайовий, *Teucrium chamaedrys L.*) – настоянку цієї рослини радять приймати внутрішньо при укусах гадюк [1, с. 128].

Серед болгарських флорономів із зоонімним компонентом виявляємо і такі, що вмотивовані **лікувальними властивостями**: *кучосёр* (шандра звичайна, *Marrubium vulgare* L.) [3, 3, с. 169] – рослина, що виліковує діарею, від *серà* “випорожнюватися, найчастіше при проносах”, пор. інша назва рослини – *бабух* від *бабици* “пронос” [12, с. 49; 23, с. 173].

Флорономени, в яких зоонімний компонент вказує на **“несправжність” рослини**. Це переважно складені найменування, які пов’язані як із назвами тварин, так і з назвами інших рослин. З-поміж фітоназв, що мають таку структуру (іменник – назва рослини + прикметник – похідний від назви тварини), вирізняються особливим вибором зоонайменувань. Зазвичай такі флорономени походять від назв *кіт*, *собака*, *заєць*, *зозуля* та ін. Атрибутивний складник “тваринячий” ототожнюється за значенням із “нелюдський”, “несправжній”, “фальшивий”, “дикий” та вказує на те, що рослина є дикорослою, несмачною, непридатною для вживання тощо [2, с. 90]. Рослини, назви яких містять компонент “собачий”, “котячий” та найменування іншого об’єкта рослинного світу, візуально схожі на “справжні”, “людські” – флорооб’єкти з первинною назвою. Проте можуть бути неїстівними, несмачними, колючими або жалкими на дотик. Такими назвами є *кучи дрен* (клокичка пірчаста, *Staphylea pinnata* L.) [1, с. 99], *кучешко грòзде* (паслін чорний, *Solanum nigrum* L.) [20, с. 26] – рослина з неїстівними плодами. Також неїстівною є рослина з назвою *кучешка цàревица* (дивина густоквіткова, *Verbascum thapsiforme* Schad.) [3, 3, с. 169], суцвіття якої подібне до кукурудзяного початка.

Семантика “несправжності” іноді стосується не лише рослини, а й продуктів, виготовлених з неї: *кукувіча прèжда* (ковила пірчаста, *Stipa pennata* L.) [1, с. 24] – несправжня, вигадана пряжа. Пор. укр. *пряжа сороча* (повитиця, *Cuscuta* L.) [9, с. 150].

2. Флорономени, в яких зоонімний компонент вказує на **перцептивні характеристики** (41 од.) – найчастіше **візуальну подібність органів рослини до частин тіла тварини**. За структурою це переважно складені (дволексемні) найменування, утворені за моделлю “зоонімний прикметник+іменник”: *вòлово окò* (алтей лікарський, *Althaea officinalis* L., калачики лісові, *Malva silvestris* L.), *вòлско окò* (роман фарбувальний, *Anthemis tinctoria* L.) [3, 1, с. 174], *вòлска онàшка* (дивина, *Verbascum* L.) [там само], *гàлабави òчи* (печіночниця звичайна, *Anemone hepatica* L.) [1, с. 65], *кòзя цйцка* (очиток білий, *Sedum album* L.) [3, 2, с. 521], *кòнско ребрò* (гладіолус, *Gladiolus illyricus* Koch.) [1, 43], *крàви бòзки* (асфодель біла, *Asphodelus albus* Willd.) [3, 2, с. 700], *лисйча онàшка* (лисохвіст лучний, *Alopecurus pratensis* L.) [1, с. 20]. Пор.: польс. *wołowe oczka*, *wole oczu*, *wołowe oczu* (кульбаба лікарська, *Taraxacum officinale* Weber) [25, с. 158], укр. *хвіст воловий* [9, с. 426].

У цій групі назва *кучи кос* (чина бульбиста, *Lathyrus tuberosus* L.) [1, с. 90] умотивована наявністю в рослини довгих вусиків, які чіпляються до всього, що є поряд – подібно до того, як скрізь, де побував собака, лишається його виляля шерсть.

Серед болгарських зоонімних назв рослин, умотивованих подібністю рослини до тварини, виявляємо й поодинокі прості (однолексемні) найменування: *козица* (козлобородник звичайний, *Tragopogon major* Jacq.) [3, 2, с. 523], *охлавка* (лядвенець рогатий, *Lotus corniculatus* L.) [3, 4, с. 983; 16, с. 42].

Зрідка болгарські флорономи мотивуються **кольором, подібним до забарвлення відповідних тварин**. Це переважно прості найменування, як-от: *гълбѝка, гълбѝнка* (лохина, *Vaccinium uliginosum* L.). Пор. укр. *голуби(н)ка, голубиця*, рос. *голубика, голубица* “т.с.” [14, с. 32; 9, с. 420-421] – за кольором плодів, подібних до кольору пір’я голуба [див. також 19, 1, с. 432-433].

До перцептивних ознак рослин відносимо також їхні тактильні характеристики, які можуть бути відображені у назві (одночленні флорономи) або у зоонімному компоненті (складні та складені флорономи). Наприклад, м’які, пухнасті на дотик стебла та листки рослини спричинили виникнення назв *овчи руно, овчо руно* (печіночниця звичайна, *Anemone hepatica* L.) [1, с. 65], *котенца, писан-котка* (сон-трава лучна, *Anemone pulsatilla* L.) [1, с. 69].

3. Флорономи, в яких зоонімний компонент вказує на **місце поширення рослин – поблизу місця перебування відповідних тварин** (7 од.): *жабешко цвѣте, жабинек, жабърняк* (калюжниця болотяна, *Caltha palustris* L.) [1, с. 70]. Пор. укр. *жаберник, жаб’ячі цвіти, чічка жаб’яча* “т.с.” [9, с. 94].

4. Флорономи, в яких зоонімний компонент вказує на **час появи (цвітіння, дозрівання) рослини** (4 од.): *кукувѝчи карамфѝл, кукувѝчи цвѣте* (зозулин цвіт, *Lychis flos cuculi* L.) [1, 60] – рослина, що розквітає на час кукування зозулі. Пор. укр. *зозуляча пшениця, кукушкин цвіт* [9, 262]. До цієї групи назв відноситься також *миши гол* (хризантема, *Chrysanthemum* L.) [3: 4, 141] – рослина, що цвіте в період активної міграції мишей до людських осель.

5. Флорономи з **неоднозначною семантичною мотивацією зоонімного компонента** (4 од.). Іноді при дослідженні семантики найменувань рослин можуть бути однаково переконливими кілька версій походження назви. Наприклад, *ластовица, ластовична трѣва* (чистотіл великий, *Chelidonium majus* L.) [3, 3, с. 320], укр. *ластовичник* “т.с.” – рослина, що цвіте у період прильоту ластівок. Окрім того, у народі вважають, що ластівка-мати мастить пташеняттам очі соком чистотілу, щоб швидше

прозріли. Таким чином, в одній назві поєднується як мотивація “функціональні (лікувальні) характеристики”, так і “час цвітіння”.

До слов'янських найменувань із неоднозначною семантичною мотивацією належать болг. *вълче биле* (аконіт, *Aconitum L.*), серб. *виџји џетер* (аконіт клобучковий, *Aconitum napellus L.*) [17, с. 9], білор. *ваўкабойнік* (аконіт високий, *Aconitum excelsum Reichenb.*) [8, с. 8], укр. *борець вовкобой* (аконіт шерстистовустиий, *Aconitum lasiostomum Reichenb. ex Besser*) [13, с. 16]. Назва може бути вмотивована як асоціацією смертельно отруйної рослини із хижою твариною (вовком, собакою), так і використанням аконіту мисливцями для отруєння хижаків, наприклад, вовків. Окрім того, найменування з цією семантикою дослідники пов'язують із переказами про триголового пса (вовка) – сторожа потойбічного світу: Геракл вивів Цербера із Аїду на землю. Із пащі чудовиська нібито бризкала отруйна слина, і там, куди вона потрапляла, виростили отруйні рослини. Можливо, аконіт вважався саме такою рослиною [11, с. 69; 18, с. 28].

Відкритим залишається питання і про мотивацію назви *кукув'ичина сълза* (зозулинець салеповий, *Orchis morio L.*) [1, с. 49]. Найменування можна пояснити забарвленням листків – плями на них нагадують сльози, – і водночас вони асоціюються із кольором самого птаха. Пор. рос. черніг. *рябые зезюльки*, рос. новг. *кукушечье точиво* [6, с. 136]. Форма квітки також подібна до тіла птаха, пор. укр. *зозулька* (зозулинець, *Orchis L.*), *півник*, *пітушок* (зозулинець шоломоносний, *Orchis militaris L.*), *чобітки зозулячі* (зозулинець салеповий, *Orchis morio L.*) [9, с. 294]. Час цвітіння рослин роду *Orchis* – квітень-липень (коли кує зозуля) – також може зумовлювати функціонування подібних назв. Пор. укр. *сльози зозулині* (зозулинець салеповий, *Orchis morio L.*) [9, с. 294], рос. *кукушкины слезки* (зозулинець плямистий, *Orchis maculatum L.*) [6, с. 136], серб. *kukavec*, *kukavičina trava* (зозулинець, *Orchis L.*) [17, с. 327].

Отже, болгарські флорономени, що походять від зоонайменувань, можна поділити на п'ять основних груп за семантичною мотивацією зоонімного компонента. Найпоширенішою та найбільш розгалуженою в семантичному плані виявляється група назв, у якій зоонімний компонент указує на функціональні характеристики рослини. Менш поширені у болгарській фітономенклатурі назви, де в зоонімі відображено подібність окремих органів рослини до частин тіла тварини. Рідше у болгарській флоролексичі зустрічаються назви, в яких зоонімний компонент указує на місце поширення рослин. Найменше виявлено болгарських флороназв, пов'язаних із часом появи, цвітіння чи плодоносіння рослин відповідно до певних життєвих циклів тварин, та назв із неоднозначною семантичною мотивацією, що поєднують кілька мотиваційних ознак, виражених у зоонімному компоненті.

Л і т е р а т у р а :

1. *Аврамова Х.* Дивите растения на Софийския пазар. / Х. Аврамова. – София : Придворна печатница, 1939. – 190 с.
2. *Березович Е. Л.* Язык и традиционная культура / Е. Л. Березович. – М. : Индрик, 2007. – 599 с.
3. Български етимологичен речник : в 7 т. – Т. 1–6. – София : БАН, 1971–2010.
4. *Дубровина С. Ю.* Зоонимные названия растений. Воловики и “воловы” травы // Этноботаника : растения в языке и культуре / [отв. ред. В. Б. Колосова, А. Б. Ипполитова]. – СПб. : Наука, 2010. – С. 62–68.
5. *Дубровина С. Ю.* Заячья капуста, ушки и лапки... / С. Ю. Дубровина // Русская речь. – 1990. – № 6. – С. 113–118.
6. *Дубровина С. Ю.* Кукушкины слезки / С. Ю. Дубровина // Русская речь. – 1990. – № 4. – С. 135–140.
7. *Залесова Е. Н.* Полный русский иллюстрированный словарь-травник и цветник, составленный по новейшим ботаническим сочинениям / Е. Н. Залесова, О. В. Петровская. – СПб, 1898–1901. – 1152 с.
8. *Киселевский А. И.* Латино-русско-белорусский ботанический словарь / А. И. Киселевский. – Мн. : Наука и техника, 1967. – 159 с.
9. *Кобів Ю.* Словник українських наукових і народних назв судинних рослин України / Ю. Кобів. – К. : Наукова думка, 2004. – 800 с.
10. *Колосова В. Б.* Мотивации славянских названий растений, образованных от зоонимов / В. Б. Колосова // Традиционная культура. Научный альманах. – 2014. – № 3. – С. 77–84.
11. *Мазнев Н. И.* Энциклопедия лекарственных растений; 3-е изд., испр. и доп. – М. : Мартин, 2004. – 496 с.
12. *Малаш О.* Български народни имена на растения според лечебните им свойства / О. Малаш // Българска реч. Списание за езикознание и езикова култура. Издание на факултета по славянски филологии при Софийския университет “Св. Климент Охридски”. – 2014. – Кн. 1. – С. 48–52.
13. *Мусій О.* Медичний словник лікарських рослин (російсько-латинсько-український). 4320 назв / О. Мусій. – К. : КАТ, 2002. – 208 с.
14. Опыт словаря народных названий растений Юго-Западной России А. С. Роговича. – Киев, 1874. – 56 с.
15. *Пажетнов В. С.* Бурый медведь / В. С. Пажетнов. – М. : Агропромиздат, 1990. – 215 с.
16. Принос към българската народна ботаническа медицина. Съобщава А. Ив. Явашов // Сборник за народни умотворения, наука и книжнина. – 1905. – Кн. 21. – С. 1–62.
17. *Симоновић Д.* Ботанички речник научних и народних имена биљака са именима на руском, енглеском, немачком и француском језику. – Београд : Научно дело, 1959. – 890 с.
18. *Таршис Г. И.* Рассказы о растениях / Г. И. Таршис, А. Г. Фокина. – Свердловск : Ср.-Урал. кн. изд-во, 1969. – 158 с.
19. *Фасмер М.* Этимологический словарь русского языка / пер. с нем. и доп. О. Н. Трубачева / под ред. и с предисл. Б. А. Ларина; 2-е изд., стер. : в 4-х т. – Т. 1

- (А–Д). – М. : Прогресс, 1986. – 576 с.
20. *Холиолчев Х.* Ономазиологични успоредици в славянската растителна терминология // Български език. – 1973. – № 1–2. – С. 24–33.
21. *Шамота А. М.* Назви рослин в українській мові / А. М. Шамота. – К.: Наукова думка, 1985. – 162 с.
22. *Buffa F.* Vznik a vývin slovenskej botanickej nomenklatury. – Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie vied, 1972. – 426 s.
23. *Choliolčev Chr.* Onomasiologische und derivative Struktur der bulgarischen Phytonyme (Beitrag zur bulgarischen volkstümlichen phytonymie). – Wien: Bulgarischen Forschungsinstitut in Österreich, 1990. – 208 S.
24. *Machek V.* Česká a slovenská jména rostlin / V. Machek. – Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1954. – 366 s.
22. *Waniakowa J.* Polskie gwarowe nazwy dziko rosnących roślin zielnych na tle słowiańskim. – Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2012. – 282 s.

Малаш О. В. Семантическая мотивация болгарских флорономенов на славянском фоне.

В статъе рассматриваются особенности семантической мотивации болгарских народных наименований растений, производных от названий животных, на общеславянском фоне. Приведена классификация болгарских зоонимных флорономенов на основании мотивировочных признаков, выраженных в зоонимном компоненте.

Ключевые слова: семантическая мотивация, болгарские флорономены, перцептивные характеристики, функциональные характеристики, зоонимный компонент.

Malash O. V. Semantic motivation of Bulgarian zoonymic flora names against Slavonic background.

The paper provides an analysis of the semantic motivation of Bulgarian folk plant names derived from animal names. The Bulgarian flora names are analyzed against Common-Slavonic background. We classify the Bulgarian zoonymic plant names according to the motivational characteristics expressed in a zoonymic component.

Key words: semantic motivation, Bulgarian flora names, perceptive properties, functional properties, zoonymic component.

Мацько Л. І.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ СЛОВ'ЯНСЬКИХ ЛІТЕРАТУРНИХ МОВ

У статті розглядаються соціолінгвістичні питання становлення української літературної мови у поетичній творчості Тараса Шевченка у контексті постановня інших слов'янських літературних мов та педагогічні погляди і практична освітня діяльність поета, зумовлені роллю літературної мови в освіті.